

บทที่ 2
เงื่อนไขของพฤติกรรมรวมหมู่

สาระสำคัญ

พฤติกรรมรวมหมู่ เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้มีการวางแผนหรือนัดหมายกันไว้ล่วงหน้า เป็นพฤติกรรมที่สามารถจะเกิดขึ้นและสลายตัวไปเมื่อใดก็ได้ เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นกับคนหมู่มาก ที่เรานักยอมรับกันว่าเกิดขึ้นกับสังคมทั้งสังคม

การที่พฤติกรรมรวมหมู่จะเกิดขึ้นมานั้น นอกจากจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือหลักวิชาที่เราได้ศึกษากันมาแล้วในบทก่อนก็ตาม แต่มีบางสิ่งบางอย่างอันนอกเหนือไปจากหลักเกณฑ์คือ "เงื่อนไข" หรือ "ปัจจัย" อันเป็นตัวการให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้น

เงื่อนไขต่าง ๆ เหล่านี้เป็นข้อกำหนดที่บรรดานักวิชาการต่าง ๆ ได้กำหนดขึ้นมาและวางเป็นกฎเกณฑ์ไว้ หรือเป็นทัศนะที่บรรดานักวิชาการต่าง ๆ เป็นผู้กำหนดขึ้นมา บางอย่างบางประเภทก็มีลักษณะเช่นเดียวกับพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วในบทก่อน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาสำหรับผู้สนใจทั่วไป ดังนั้นเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ถือว่าเป็นตัวการก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นการนำทัศนะหรือข้อคิดเห็นของนักวิชาการบางท่านมาเสนอ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาสำหรับนักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาและผู้สนใจได้ทราบและเข้าใจถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้น
2. เพื่อให้รู้จักการนำเงื่อนไขต่าง ๆ มาใช้โดยการคิดแปลงแก้ไขตลอดจนการประยุกต์ เพื่อนำไปสู่ภาวะการณ์ที่พึงประสงค์
3. เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจถึงสภาพที่แท้จริงของเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้น

เงื่อนไขของพฤติกรรมรวมหมู่

(Conditions of Collective behavior)

1. ความน่า

เรื่องของพฤติกรรมรวมหมู่ที่เกิดขึ้นมาจนเป็นที่ปรากฏเด่นชัดในสังคมนั้น นอกจากจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ อันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้ว ยังขึ้นอยู่กับเหตุหรือปัจจัยต่าง ๆ อีกหลายประการ ซึ่งมีปัจจัยต่าง ๆ เหล่านั้นจะเป็นเหตุอันเป็นเงื่อนไขให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้นมาได้อีก การศึกษาพฤติกรรมรวมหมู่ จึงเป็นเรื่องที่พิจารณากันมาก Neil J. Smelser ผู้ได้รับสมญาว่าเป็น "บิดาแห่งการศึกษาพฤติกรรมรวมหมู่ - Collective Behavior" ได้สนใจและศึกษาเรื่องนี้จนสามารถก่อตั้งและวางรากฐานเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้านี้ขึ้น ใ้กล่าวถึงเงื่อนไขของพฤติกรรมรวมหมู่ไว้ โดยการตั้งสมมติฐานจากปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะกิจ อันอยู่นอกเหนือจากเหตุการณ์ที่มักเกิดขึ้นเป็นประจำในชีวิตประจำวันของคนจริงอยู่ ภารกิจในชีวิตประจำวันนั้น ถือเป็นเหตุการณ์ประจำหรืองานประจำของทุกคน เป็นสิ่งหนึ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับภารกิจประจำวันของแต่ละบุคคล ภารกิจอันนี้ต่อมากลายเป็นภารกิจหลัก ซึ่งก็คือว่าเป็นสถาบันประจำชีวิตของบุคคลไป ภารกิจอันนี้จึงกลายเป็นเหตุการณ์ประจำวันประการหนึ่งของแต่ละคน ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่มีการปฏิบัติอยู่เสมอ โดยการปฏิบัติ นั้นจะอยู่ภายใต้ขอบเขต และการควบคุมของปทัสถานทางสังคม (Social norms) หรือปทัสถานทางวัฒนธรรม (Cultural norms) แต่อย่างไรก็ดี ยังมีการแสดงออกทางพฤติกรรมบางประเภท ซึ่งสามารถเกิดขึ้นมาได้โดยไม่ต้องอาศัยกฎเกณฑ์ข้างต้นนั้นเลย แต่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากคนจำนวนหนึ่ง จะมีจำนวนมากหรือน้อยไม่เป็นปัญหา แต่สามารถทำให้เกิดพฤติกรรมนั้น ๆ ได้ โดยเป็นพฤติกรรมที่ไม่ต้องอาศัยกฎเกณฑ์หรือกติกาใด ๆ ทั้งสิ้น อันเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาตามความรู้สึกของแต่ละบุคคล เป็นความรู้สึกที่เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มากระตุ้นความรู้สึก ทั้งส่วนบุคคล ทั้งส่วนรวม พฤติกรรมที่แสดงออกตามลักษณะนี้อาจถือสภาพเป็นพฤติกรรมรวมหมู่ได้ เพราะ เป็นพฤติกรรมที่ต้องแสดงออกมาโดยปราศจากกฎเกณฑ์กติกา และปทัสถานทางสังคมหรือปทัสถานทางวัฒนธรรม เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอก หรือสิ่งแวคว้อม

ดังนั้น พฤติกรรมรวมหมู่จึงเป็นพฤติกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณที่ปฏิบัติ หรือคำเป็นอยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวันที่อยู่ภายใต้รหัสสถานทางสังคมหรือรหัสสถานทางวัฒนธรรม แต่เป็นสถานการณ์พิเศษหรือเป็นเหตุการณ์เฉพาะกิจประเภทใดประเภทหนึ่ง คือ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น โดยมีได้คาดฝันหรือวางแผนไว้ล่วงหน้า เป็นเหตุการณ์จรเข้ามาโดยกำหนด เป็น "เงื่อนไข" ที่อาจใช้เป็น "ข้อต่อรอง" อันดีเป็นปัจจัยที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ อันเป็นพฤติกรรมที่ไม่มีโครงสร้างไม่อาจกำหนดจำนวนสมาชิก กาล เวลา และสถานที่ที่แน่นอนตายตัวได้

ข้อแม้หรือเงื่อนไขอันเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ นั้นมีการกล่าวถึงไว้มากมาย จากทัศนะที่มีกล่าวถึงในที่ต่าง ๆ จะขอนำทัศนะเกี่ยวกับการเกิดพฤติกรรมรวมหมู่ตามแนวคิดของนักวิชาการบางท่าน เช่น Neil J. Smelser, David Popence, Leonard Broom & Philip Selznick เป็นต้น เพื่อใช้เป็นแนวในการศึกษาพฤติกรรมรวมหมู่ของท่านผู้นสนใจได้ตามควร ซึ่งเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะกล่าวถึงนี้ล้วนเป็นปัจจัยก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ที่ท่านเหล่านั้นได้กล่าวไว้ และนำมาใช้เป็นเกณฑ์สำหรับพิจารณาเกี่ยวกับพฤติกรรมรวมหมู่ประกอบการศึกษา อันจะเป็นแนวในการพิจารณาถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ต่อไป

อนึ่ง การศึกษาพฤติกรรมรวมหมู่ นั้น จำเป็นต้องอาศัยเงื่อนไขต่าง ๆ มาเป็นเครื่องประกอบ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษามากมาย ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้ ต่างล้วนเป็นเหตุให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ได้ทั้งสิ้น แต่จะทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ได้มากน้อยเพียงใดนั้น ต้องอาศัยปัจจัยภายนอก หรือปัจจัยที่เป็นสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นสำคัญ ขอผู้ศึกษาพึงศึกษาได้จากปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขต่าง ๆ อันจะได้อธิบายต่อไป

2. เงื่อนไขที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่

คามทัศนะของ Neil J. Smelser

Neil J. Smelser ได้กล่าวถึงเงื่อนไขที่ทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่โดยอาศัย การพิจารณาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่าพฤติกรรมรวมหมู่นั้นเกิดจากสาเหตุใด โดยศึกษาถึงสาเหตุต่าง ๆ (causes) ของการเกิดขึ้นอันถือเป็นสมุฏฐานอย่างหนึ่งของพฤติกรรมที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม Smelser ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับสาเหตุที่จัดว่าเป็นเงื่อนไขอันทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ ที่จะนำมากล่าวในที่นี้ 6 เงื่อนไขด้วยกัน และเงื่อนไขทั้ง 6 ประการนี้ ยังจัดเป็นทฤษฎีที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่อีกด้วย คือทฤษฎีค่านิยมเพิ่ม (Value - Added Theory: Vat) ของ Smelser พึงศึกษามาจากเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะนำมากล่าวต่อไปนี้

2.1 โครงสร้างที่เป็นแรงจูงใจ (Structural Conduciveness)

โครงสร้างของสังคมลักษณะนี้ถือว่าเป็นตัวการประการหนึ่ง อันอาจก่อให้เกิดหรือยับยั้งพฤติกรรมรวมหมู่ได้ ตัวอย่างที่เห็นง่าย ๆ เช่น สังคมชนบทที่มีความเคร่งครัดค้ำชนบทระเพณี มักมีความโอบเอียงค้ำพฤติกรรมรวมหมู่น้อยกว่าสังคมสมัยใหม่ (Horton & Hunt, p.371) ฉะนั้นโครงสร้างนี้จึงจัดเป็นเงื่อนไขประการแรกของพฤติกรรมรวมหมู่ และเป็นเงื่อนไขอันเป็นที่ยอมรับกันมากที่สุดโครงสร้างหนึ่ง จัดเป็นเงื่อนไขพฤติกรรมรวมหมู่ที่ดำเนินการอยู่นั้นเป็นที่นิยมและยอมรับกันอย่างกว้างขวางมากเงื่อนไขหนึ่ง โดยถือว่าสถานะทางสังคมที่กำหนดไว้แล้วตายตัว เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ท้องมืออยู่ เพื่อให้พฤติกรรมรวมหมู่สามารถดำเนินไปได้เป็นวิธีการ (ที่เกิดขึ้น) ในเมื่อสถาบันต่าง ๆ ทางสังคมรวมตัวกันขึ้น ซึ่งเป็นทั้งยอมรับ เป็นทั้งปฏิเสธ (ทางสังคม) ในการแสดงออกทางพฤติกรรมรวมหมู่ (Beth B. Hess & others, p.604) เงื่อนไขประเภทนี้จัดเป็นโครงสร้างภายในที่มีกพบเสมอในกรณีที่เกิดปัญหาภายในสังคมขึ้น อันถือว่า โครงสร้างของสังคมลักษณะนี้ อาจมีส่วนช่วยสนับสนุนหรือยับยั้งพฤติกรรมรวมหมู่ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะปรากฏในสังคมสมัยใหม่ สังคมอุตสาหกรรม หรือสังคมเมืองหลวง เป็นสังคมที่มีความสลับซับซ้อนกันมากขึ้น และเป็นสังคมที่รวมชนต่างวัฒนธรรมหรืออนุวัฒนธรรมมากกว่าสังคมชนบทซึ่งเป็นสังคมที่มีความเคร่งครัดมั่นคงในชนบทระเพณีมาก

โดยเฉพาะปัญหาการค้าครองชีพ เช่น สินค้าที่จำเป็นต่อสาธารณูปโภคขาดแคลน
กิจการธุรกิจด้านธนาคารไม่ดำเนินไปตามปกติ เป็นต้น สภาพการณ์เหล่านี้ แม้จะเป็นเงื่อนไข
พื้น ๆ ก็ตาม แต่เป็นเงื่อนไขที่ส่งผลถึงสถานการณ์ชนิดหนึ่งที่อยู่ทำให้เกิด หรือระงับยับยั้งไม่ให้
เกิด พฤติกรรมรวมหมู่ได้

นอกจากนี้ เงื่อนไขประเภทนี้ยังเป็นโครงสร้างภายในสังคมเอง และเป็นตัวการ
ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ได้อีก เช่น ความคิดเห็นขัดแย้งกันด้านต่าง ๆ ทางสังคมก็
ความไม่เท่าเทียมกันด้านสถานภาพ เป็นต้น ทางสังคมก็ การใช้อิทธิพลและอิทธิพลยึดคิมหาชน
อันเป็นเสียงส่วนใหญ่ของสังคมก็ เป็นต้น ทางมีส่วนเกิดจากโครงสร้างที่เป็นแรงจูงใจนี้
ดังนั้น โครงสร้างที่เป็นแรงจูงใจนี้ จึงเป็นตัวการที่ส่งเสริมให้เกิดหรือยับยั้งไม่ให้เกิดพฤติกรรม
รวมหมู่ได้มากกว่ากรณีอื่น เพราะแต่ละกลุ่มต่างมีความสนใจไม่ตรงกัน โดยต่างมีเป้าหมายไป
ในทิศทางที่แต่ละกลุ่มกำหนดขึ้นมา

เพื่อประกอบความเข้าใจในโครงสร้างที่เป็นแรงจูงใจนี้ พึงศึกษาจากกรณีตัวอย่าง
ดังต่อไปนี้

ก. การขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายกับชนกลุ่มน้อยที่ก่อการ ชุมนุมเรียก
ร้องกันขึ้นเพื่อเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง โดยชนกลุ่มน้อยถือว่าการชุมนุมกันนั้น เป็นการชุมนุมเพื่อผล
ประโยชน์ที่พวกเขาจะพึงได้รับบางอย่าง แต่เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายกลับมองไปในรูปของความ
ไม่สงบเรียบร้อยของสังคมและกลัวไปว่า ชนกลุ่มน้อยจะก่อเหตุการณ่วุ่นวายที่เรียกว่าฝูงชน
วุ่นวาย (mob) ขึ้น จนทำให้ก่อสภาพความตึงเครียด (Tensions) ขึ้น

ข. ความวุ่นวายทางสังคมและการเมือง ศึกษาได้จากกรณี

- ทหารพรานยกขบวนมาที่บ้านผู้มีชื่อเสียงท่านหนึ่ง โดยศึกษาในกรณีว่าจะไร
เป็นเหตุจูงใจให้ทหารพรานเหล่านั้นต้องยกขบวนมา
- ความขัดแย้งระหว่างนักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในเกาหลีใต้กับรัฐบาล
โดยนักศึกษาประท้วงรัฐบาลและทางรัฐบาลได้ดำเนินการปราบปรามโดย
การให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปราบจลาจลดำเนินการปราบปราม อันเป็นเหตุ
ทำให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงขึ้น

ค. ความแตกตื่นค่านการ เงินก็ตี ความบ้าตามสมัยนิยมก็ตี ส่วนใหญ่แล้ว เหตุการณ์เหล่านี้มักจะไม่มีเกิดขึ้นในสังคมที่มีความเป็นระเบียบแบบแผน มีการยึดมั่นอยู่ในชนมประเพณีก่อสร้างสภาพความเป็นชนกลุ่มหนึ่งขึ้นมา แต่สภาพการณ์ดังกล่าวนี้ มักเกิดขึ้นในสังคมเมืองหลวงหรือสังคมอุตสาหกรรม อันเป็นสังคมที่รวมของคนกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชนที่ชากระบือ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกชนต่างวัฒนธรรมหรืออนุวัฒนธรรม และทำให้เกิดกลุ่มคนขึ้นอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วสังคมเมืองหลวงก็ตี สังคมอุตสาหกรรมก็ตี ล้วนเป็นที่รวมของชนต่างวัฒนธรรมทั้งสิ้น

2.2 โครงสร้างที่เป็นแรงกดดัน (Structural Strain)

เป็นเงื่อนไขประการหนึ่งของพฤติกรรมรวมหมู่ที่เกิดขึ้นภายใต้โครงสร้างทางสังคม เป็นเงื่อนไขที่บรรดาผู้เข้าร่วมเป็นกลุ่มต่างมีความต้องการอย่างแรงกล้าอันจะนำไปสู่ภาวะที่รุนแรง ซึ่งจะเป็นสาเหตุให้นำไปสู่ "การประทุรวมหมู่ - (Collective Outburst) ขึ้นมาได้ (Ibid., p.371) นอกจากนี้ยังถือว่าเป็นเงื่อนไขที่เป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้น ซึ่งหมายถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสภาพแวดล้อมทางสังคมระหว่างคนต่างสถานภาพต่างบทบาทกัน ก่อสภาพความขัดแย้งกันขึ้นในสังคม อันก่อให้เกิดความเครียดที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อส่วนต่าง ๆ ของระบบสังคมไม่ปฏิบัติการหรือไม่ค่อยปฏิบัติการ โดยความเหมาะสมหรือให้ลงรอยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับส่วนต่าง ๆ อื่น ๆ (Elbert W. Stewart, p.575) เช่น ความขัดแย้งกัน ความสับสนวุ่นวาย (ambiguity) คังกรณีความขัดแย้งระหว่างชาวไร่อาศัยกับโรงงานน้ำตาล ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นเรื่องของการรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ปัญหาอันเกิดจากภาวะขัดแย้งเหล่านี้อาจจัดเป็นสาเหตุก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ได้ คังกรณีปัญหาคมนว่างงานซึ่งถือว่าเป็นเงื่อนไขค่านโครงสร้างที่เป็นแรงกดดันประการหนึ่ง ที่อาจจะเป็นชนวนให้เกิดการเค้นขบวนได้ การสนับสนุนขบวนการปลดปล่อยทางศาสนา ก็ การโจมตีชนกลุ่มน้อยก็ตี แม้จะเป็นปัญหาที่ขึ้นอยู่กัปัจจัยประการอื่น ๆ ก็ตาม ก็ถือว่าเป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายได้

โครงสร้างที่เป็นแรงกดดันนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นตัวการที่บีบคั้น สร้างความคับแค้นใจในหมู่สมาชิก หรือการสร้างความไม่พอใจรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งให้แก่สมาชิก ซึ่งจะปรากฏในรูปของปัญหาทางสังคมค่านต่าง ๆ เช่นความยากจน ความไม่เท่าเทียมกันค่านสังคม เป็นต้น ค่านล้วนเป็นกระบวนการทางสังคม (Social process) คือล้าคับคอบเนื่องของปฏิกริยาคอบสิ่งเร้า อันเป็น

ตัวการก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำค่าสูงต่ำกันขึ้นขึ้น ซึ่งมีปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นแรงบีบคั้นผลักดันให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ได้

จากปัญหาต่าง ๆ ที่จะนำมาเป็นตัวอย่างเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาเป็นกรณีตัวอย่าง คือ

- ก. เมื่อส่วนต่าง ๆ ของระบบสังคมขาดการประสานกัน การทำลายความเชื่อ-ถือระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับชนกลุ่มน้อย โดยเจ้าหน้าที่คิดว่าชนกลุ่มน้อยจะเป็นผู้สร้างปัญหาขึ้น ในขณะที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยก็ขาดความไว้วางใจเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รักษาความสงบ โดยถือว่าเจ้าหน้าที่ไม่สุจริต และกินเงินเคื้ออนันเกิดจากภาษีอากรของประชาชน
- ข. ชั้นชนที่ยากจน ชนกลุ่มน้อยที่ถูกกดขี่กีดกัน กลุ่มชนที่ทำงานหนักก็ เมื่อแต่ละกลุ่มสามารถรวมตัวกันขึ้นเป็นกลุ่มก้อนโดยเฉพาะเพื่อผลประโยชน์ของแต่ละกลุ่ม อันทำให้กลุ่มมีพลัง สามารถใช้เป็นข้อต่อรองกับฝ่ายตรงข้ามได้ ซึ่งการรวมตัวกันและมีการเคลื่อนไหวตามเงื่อนไขประเภทนี้ ก็สามารถจัดเป็นพฤติกรรมรวมหมู่ได้อย่างหนึ่ง

2.3 ความเชื่อที่ระบาคในหมู่ชน (Growth and Spread of a generalized belief)

ก่อนที่จะทำการร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับสมาชิกก็คือ จะต้องมีความเชื่อถือเกิดขึ้นระหว่างบรรดาผู้ร่วมลงมือกระทำ ซึ่งต่างมีความรู้สึกตรงกันต่อแหล่งที่เป็นต้นตอของการปฏิบัติการซึ่งอาจนำไปสู่วิถีทางของการเอาตัวรอด หรือแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ (Horton & Hunt, p.371) อันเป็นเงื่อนไขที่เป็นพื้นฐาน (primary condition) ประการหนึ่งที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ได้ โดยประชาชนสามารถยอมรับหรือแก้ปัญหา และวินิจฉัยถึงต้นตออันเป็นสาเหตุของปัญหาเหล่านั้นได้ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติการแก้ไขแหล่งของโครงสร้างที่เป็นแรงกดดันเหล่านั้น

ความเชื่อที่ระบาคในหมู่นี้เป็นเรื่องของจินตภาพ (idea) ของหมู่ชนที่มีการยอมรับสภาพความเป็นอยู่ของคนที่เป็นไปใ้ในปัจจุบัน ต่อสภาวะใดสภาวะหนึ่งที่คิดว่าจะสามารถ

ช่วยเหลือหรือช่วยบ่ามบ้าย่างใดอย่างหนึ่งได้เช่น

ก. กรรมกรว่างงาน เกิดความเชื่อว่าการที่พวกเขาไม่มีสภาพเช่นนั้น ก็เพราะโอกาสไม่อำนวยให้ เนื่องจากเป็นความผิดและบกพร่องของผู้ปกครอง ซึ่งสภาพเช่นนี้อาจจะเป็นชนวนก่อให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนจนสามารถเดินขบวนหรือก่อการจลาจลได้

ข. ความเชื่อทางศาสนาที่เชื่อว่า การที่พวกเขาไม่มีสภาพเช่นนี้ก็เพราะพระเจ้าลงโทษ เนื่องจากแต่ละคนได้ทำบาปเอาไว้แก่ปางบรรพ์ อันเป็นลักษณะของความเชื่อที่โยนไปให้อ่านาจเบื้องบน ความเชื่อในลักษณะเช่นนี้อาจเป็นเหตุทำให้เกิดการรวมกลุ่มรวมตัวกันเข้า ร่วมการฟื้นฟูหรือปฏิรูปทางศาสนาขึ้นได้

ค. ในบางสังคมได้รับการปลูกฝัง หักเหน็ดเกี่ยวกับความเชื่อบางอย่างขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีทัศนคติด้านความเชื่อที่ว่า การมีงานทำนั้น เพราะได้รับความกรุณาจากพวกนายทุน หรือนายจ้าง ซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยทางเชื้อชาติ ข้อนี้ อาจทำให้เกิดการปฏิวัติเผ่าพันธุ์ มนุษย์ หรือต้องการยุติการเคลื่อนไหวก็ได้

ง. กรณีของนักบวช Jim Jones ที่สามารถเกลี้ยกล่อมสาวกจนเกิดความเลื่อมใสและสมัคร ไปอยู่ร่วมในอาณาจักรแห่งหนึ่ง และสุดท้ายได้ถูกจาเกลี้ยกล่อมให้ยินดีที่ฆ่าพิษฆ่าตัวตายด้วยความเต็มใจอันเป็นเรื่องราวสร้างความสะเทือนแก่คนทั่วโลก เป็นต้น

ความเชื่อที่ระบาคอยู่ในหมู่นี้ จัดเป็นอุดมคติร่วมประการหนึ่งของกลุ่มคน เป็นเรื่องของการ เจาะจงเฉพาะภาวะที่จำเป็น ต้องมีการตอบสนองจริงจังหลายประการด้วยกัน ดังนั้น เงื่อนไขข้อนี้จัดเป็นเหตุของพฤติกรรม รวบรวมหมู่ใดอย่างหนึ่ง

2.4 ปัจจัยที่ทำให้เข้าปฏิบัติการ (Precipitating factors)

ปัจจัยข้อนี้เป็นเงื่อนไขที่ 4 ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้น เงื่อนไขข้อนี้หมายถึง เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยเร้าให้เกิดอารมณ์ (dramatic) ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ แต่ถาเหตุการณ์เหล่านั้นเกิดขึ้นมา ก็อาจจะก่อให้เกิดการเร้ารวมหมู่ขึ้นมาได้ เช่น สภาวะการณ์ ค่านเผ่าพันธุ์ อันก่อให้เกิดความเครียดเป็นเวลานานได้โดยปราศจากความรุนแรง (violence) ที่มองเห็นได้โดยเปิดเผยบางประการได้ แต่อย่างไรก็ดีเมื่อคนชกกันหรือกระทำการสร้าง

สถานการณ์ก่อกวนรบกวนตำรวจ (police harassment) ขึ้น เหตุการณ์เช่นนี้อาจเป็นขบวนการจลาจลทางเผ่าพันธุ์ขึ้น บังคับที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้ ปกติที่ไม่สามารถจะคาดการณ์ได้และอาจจะถูกกีดกันไม่ให้ปฏิบัติการเช่นนั้นได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อมันเกิดขึ้นมาตามเงื่อนไข 3 ข้อดังกล่าวแล้วข้างต้น ดังได้ยกมาเป็นตัวอย่างแล้ว พฤติกรรมรวมหมู่ก็ยังอยู่ไกลอีกมากเหมือนเงื่อนไขข้างต้น (ดูใน Metta Spencer, Foundation of Modern Sociology, (3rd ed.), Prentice-Hall, 1982, p.492)

สำหรับเหตุการณ์ที่เราความรู้สึกทางอารมณ์นี้อาจเกิดขึ้นได้โดยเริ่มมีการกระทำขึ้นและอาจจะมีใครคนใดคนหนึ่งร้องตะโกนขึ้น โดยระบุถึง "ความทารุณของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Police brutality) ขึ้น ก็ดี กรณีเพื่อนบ้านเกิดความตึงเครียดกันเผ่าพันธุ์ อันอาจก่อให้เกิดการจลาจลกันเชื้อชาติขึ้นมาได้ในเมื่อใครคนใดคนหนึ่งเป็นคนเริ่มวิ่งเข้าไปร่วมในเหตุการณ์นั้น ๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดฝูงชนแตกตื่นขึ้นมาได้ก็ดี ต่างล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้เข้าร่วมปฏิบัติการด้วยทั้งสิ้น

ในกรณีดังกล่าวนี้มีตัวอย่างที่เราอาจพิจารณาได้จาก

- ก. ฝูงชนที่เข้าร่วมต้อนรับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมที่จังหวัดภูเก็ต กรณีโรงงานแทนทาลัม โดยแต่แรกทุกคนไปเพื่อหวังจะไปต้อนรับและรับฟังคำชี้แจงของทางการ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นผู้นำมาชี้แจงด้วยตนเอง แต่การผลักดันปรากฏว่ามีผู้ก่อสภาพฝูงชนวุ่นวาย (mob) ขึ้น ผู้ที่ไปร่วมเหล่านั้นจึงจำต้องร่วมในเหตุการณ์ครั้งนั้นด้วย (ดูรายละเอียดในมติชนเฉพาะกิจ 18, มุมทอง "แทนทาลัม" พิมพ์ครั้งที่ 1, สิงหาคม 2529)
 - ข. การเดินขบวนเรียกร้องรัฐธรรมนูญของนิสิต นักศึกษา ประชาชน ในกรณี 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งกรณีที่เคียวไม่ได้เป็นไปในรูปของพฤติกรรมรวมหมู่ แต่เป็นการกระทำในรูปปัจเจกชน เมื่อถูกปราบปรามจึงได้ฉกฉวยกำลังกันจนเกิดวันมหาวิปโยคขึ้น (ดูรายละเอียดใน "วันมหาวิปโยค" 2516)
- เป็นต้น

2.5 การลงมือปฏิบัติการ (Mobilization for actions)

เป็นฝูงชนที่มารวมตัวกันเพื่อปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่ง ตัวอย่างกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมสมาชิกคนใดคนหนึ่งของกลุ่ม อันเป็นเหตุทำให้ฝูงชนเริ่มขว้างปาก้อนหินไปที่รถเจ้าหน้าที่ตำรวจ คนที่มาร่วมฝูงชนต่างเตรียมพร้อมที่จะลงมือกระทำเพื่อเปลี่ยนสภาพเหตุการณ์ ซึ่งผู้มาร่วมชุมนุมไม้อาจจะยอมทนอยู่ต่อไปอีกได้ การจลาจลจึงเริ่มเกิดขึ้น (Niel J. Smelser, 1981, p.443)

ในบางแห่งถือว่าเงื่อนไขข้อนี้เป็นเพียงการกระทำที่เริ่มต้นเท่านั้น (P.B. Horton & C.L. Hunt, 1968, p.374) โดยเริ่มเป็นจุดก่อชนวนให้เกิดจลาจลทาง การกระทำขึ้น ความจริงเงื่อนไขข้อนี้ หากจะพิจารณากันแล้วเป็นเพียงการเริ่มลงมือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้การต่าง ๆ ดำเนินการต่อไปนั่นเอง เป็นเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรวมหมู่จะทงเกี่ยวข้องด้วย แม้ว่าปัจจัยที่ทำให้เข้าร่วมในเหตุการณ์ จะเกิดขึ้นมาแล้วก็ตาม แต่สมาชิกผู้เข้าร่วมเหตุการณ์นั้น มักถูกชักชวนให้ลงมือกระทำ ปราบฏกรรมลักษณะเช่นนี้เป็นเพียงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นชั่วคราว เมื่อผู้นำฝูงชนอาจดำเนินการต่อไป และเริ่มตะโกนชักชวนหรือเชิญชวนให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย ถ้าสิ่งเหล่านั้นประสบผลสำเร็จจากจุดนี้ พฤติกรรมรวมหมู่จะเกิดขึ้นอย่างจริงจัง (Metta Spencer, 1982, p.492)

อนึ่ง การลงมือปฏิบัตินั้น มิได้หมายถึงเพียงการเข้าร่วมในฝูงชน หรือเริ่มลงมือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงปัจจัยด้านอื่นที่เป็นส่วนช่วยให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้นมาด้วยที่มักจะพบกันส่วนมาก ได้แก่ การกระจายการโฆษณาชวนเชื่ออันเป็นการปลุกเร้าอย่างหนึ่ง การประกาศให้ทราบถึงบรรดาคนลงมือกระทำผู้มีความสามารถ การพยายามให้การสนับสนุนเพื่อให้ประชาชนเข้าร่วมกันชุมนุม เป็นต้น (Elbert W. Stewart, 1978, p.307) ซึ่งตามที่น่ามากล่าวนี้ เพื่อให้เห็นเงื่อนไขบางประการที่เป็นวิธีการก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้น

2.6 การควบคุมทางสังคม (Operation of Social control)

เป็นมาตรการประการหนึ่งในการรักษาระเบียบ และการสังเกตที่สถานของ

สังคมทั้งกรณีที่เกิดขึ้นระหว่างการจลาจลในบริเวณที่อยู่ของชาวฮิวในปี ค.ศ. 1960 ได้มีผู้นำการควบคุมทางสังคมมาใช้ใน 2 หน้าที่คล้ายกัน คือ.-

ประการแรก ประชาชนส่วนมากในบริเวณที่อยู่ของชาวฮิว (ghetto) อันเป็นบริเวณที่เป็นเขตกักกันค่านจารีตของการไม่เบียดเบียนกัน (อหิงสา)

ประการที่สอง ได้มีคตินิยมลงมือกระทำ (activism) ของบรรดานักปฏิบัติ การฝ่ายตรงข้าม

ในสถานที่หลาย ๆ แห่งที่ตึงเครียดที่สุดนั้น ทำให้ประชาชนต่างเกิดความรู้สึกกันว่า พวกตนมีความสนใจในการรักษาความสงบ เมื่อปทัสถานค่านการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันไม่อาจนำมาใช้การได้ การควบคุมทางสังคมจึงจำเป็นต้องใช้กำลังบังคับ อย่างไรก็ตาม ภารกิจคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่อาจยับยั้งการจลาจลในปี ค.ศ. 1960 นั้นได้ เมื่อกล่าวโดยทั่วไปแล้ว ถึงแม้จะมีกำลังตำรวจเพิ่มขึ้นมาก็ตาม สังคมก็ไม่อาจเชื่อถืออำนาจจากภายนอกอีกต่อไปได้ นอกจากนี้ยังมีสมาชิกส่วนมากที่ยังชอบการควบคุมทางสังคมอยู่ เมื่อไรก็ตามที่สังคมอยู่ในสภาพที่อ่อนแอ โครงสร้างที่เป็นแรงกดดัน และความเชื่อที่ระบอบคตินิยมประชาชนที่เป็นปรปักษ์กันก็ยังคงปฏิบัติหน้าที่ของมันอยู่ (Elbert W. Stewart, 1978, p.307-308)

จากเงื่อนไขทั้ง 6 ประการ ตามทัศนะของ Neil J. Smelser นี้ แม้ในการศึกษาพฤติกรรมรวมหมู่ จะถือว่าแต่ละอย่างจะเป็นเงื่อนไขให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ก็ตาม แต่เงื่อนไขเหล่านี้ก็จัดว่าเป็นตัวการให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ได้ทั้งนั้น ในบางแห่งถือว่าเงื่อนไขทั้ง 6 ประการของ Smelser นี้ นอกจากจะจัดเป็นเงื่อนไขแล้ว ยังจัดเป็นทฤษฎีคำนิยมเพิ่ม (Vat) ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ได้อีกด้วย อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นเงื่อนไขหรือเป็นทฤษฎี มันก็ไม่เปลี่ยนแปลงบทบาทของมันออกไป นั่นคือไม่อาจเปลี่ยนคุณสมบัติเฉพาะตัวหรือเฉพาะแต่ละประเภทของมันในการทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ได้ เพราะฉะนั้น ทัศนะของ Neil J. Smelser นี้ ไม่ว่าจะป็นเงื่อนไขหรือทฤษฎีก็คงมีคุณสมบัติอย่างเดียวกันนั่นเอง

3. เจื่อนไซที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่

คามทัศนะของ David Pepsee

เมื่อกล่าวถึงพฤติกรรมรวมหมู่ จะเห็นได้อย่างเด่นชัดว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่มีรูปแบบ โดยเฉพาะ หิ้งนี้ขึ้นอยู่กับเจื่อนไซที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ประเภทนั้น ๆ ขึ้น ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมรวมหมู่จึงจำเป็นต้องศึกษาเจื่อนไซของมันด้วย เพื่อจะได้ทราบและเข้าใจถึงความเป็นไปต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้น เมื่อพฤติกรรมรวมหมู่มีเจื่อนไซมากมายเช่นนี้ จึงทำให้จำเป็นต้องมีรูปแบบมากมายไปด้วย อันเป็นการยากที่จะกล่าวให้ครอบคลุมถึงเจื่อนไซต่าง ๆ ทางสังคมที่จะนำมาสนับสนุน หรือช่วยให้มันเกิดพฤติกรรมขึ้นมาได้ (Pepsee, p. 404)

คามทัศนะของ Ralph Turner ที่ได้รายงานไว้ว่า พฤติกรรมรวมหมู่มักปรากฏขึ้น เมื่อมีการระงับการกระทำกิจกรรมใด ๆ เกิดขึ้นโดยพยายามหันเหทิศทางไปตามที่กลุ่มต้องการ และจัดหาช่องทางสนับสนุนเพื่อให้เกิดการลงมือกระทำต่อไป เจื่อนไซต่าง ๆ นั้น มักจะถูกแยกออกมาโคก ๆ จากเจื่อนไซหลักหรือเจื่อนไซประธาน อันเป็นตัวการก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้น ถึงแม้ว่าเจื่อนไซเหล่านี้จะไม่ใช้ตัวการทั้งหมด ที่อาจจะถูกนำมาใช้ในเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือบางทีแต่ละเจื่อนไซอาจถูกนำมาใช้ร่วมกันตามความจำเป็นกับพฤติกรรมรวมหมู่ทุก ๆ แบบก็ได้

สำหรับเจื่อนไซของพฤติกรรมรวมหมู่ตามทัศนะของ David Pepsee มี 4 ประการด้วยกัน คือ.-

3.1 การสูญเสียทางสังคม (social deprivation)

ในสภาพแวดล้อมทั่วไป ประชาชนอาจปฏิบัติภารกิจได้ตามกระสวนพฤติกรรมตามความพอใจของตน ๆ และได้รับความเพลิดเพลินในชีวิตอย่างสมเหตุสมผล ในขณะที่เกี่ยวกับประชาชนก็มีความต้องการด้านเศรษฐกิจ ต้องการได้รับการยกย่องสรรเสริญและครอบครองสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง และสังคมก็ได้ให้บทเรียนแก่ประชาชนว่า หากดำรงชีวิตถูกท่านองคตองจรรยาแล้ว สิ่งที่น่าปรารถนาย่อมมีได้ แต่บางครั้งประชาชนจะถูกปฏิเสธที่จะให้ได้รับเช่นนั้น จึงก่อให้เกิดความขัดแย้ง ความไม่พอใจ และความไม่ปลอดภัยขึ้น การสูญเสียทางสังคมนี้ ได้แก่ การอยู่โคกเดี่ยว มีความ

คัมข่องใจอันเนื่องมาจากเหตุต่าง ๆ ความไม่พึงพอใจ และการไม่ได้รับความปลอดภัย การสูญเสียทางสังคมนี้มีผลมาจากความยากจน การก่ออาชญากรรม การสู้รบในสงครามและการว่างงาน เป็นต้น อันเป็นผลจากความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม

เงื่อนไขต่าง ๆ เกี่ยวกับการสูญเสียทางสังคมเหล่านี้ อาจนำไปสู่การแสวงหาทางออก จากภาวะความขัดแย้งของตน ของประชาชนในรูปของฝูงชน (crowds) ฝูงชนวุ่นวาย (mobs) และพฤติกรรมรวมหมู่แบบอื่น ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม สภาวะการณที่เกิดขึ้นนี้ เมื่อประชาชนที่ถูกกีดกันทางท้องยอมรับและเชื่อว่าเงื่อนไขที่ตึกกว่านี้ เป็นสิ่งทีอาจเป็นไปได้ ดังผลอันเกิดจากการกระทำร่วมกัน และผู้สูญเสียทางสังคมอย่างรุนแรงนั้นบางทีก็ไม่นิยมที่จะเข้าไปมีพฤติกรรมรวมหมู่ โดยเฉพาะพวกที่มีสถานภาพชั้นต่ำ

เรื่องการสูญเสียทางสังคมนี้เป็นเรื่องทีแสดงให้เห็นถึงการไ้และการเสียซึ่งผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย แต่ที่ย้ำเรื่องการสูญเสียทางสังคมนั้นก็เนื่องจากเป็นผลอันหนึ่งทีแสดงให้เห็นการไ้เปรียบเสียเปรียบกันขึ้นจนทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่

จากทัศนะข้อนี้จะเห็นได้ว่า การที่สมาชิกสังคมเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน สมาชิกต่างมีสำนึกในความเป็นเจ้าของ จนเป็นเหตุทำให้สังคมเสียคุณภาพอันทำให้ขาดการควบคุมทางสังคม จนทำให้สังคมเกิดเงื่อนไขพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้น

3.2 ความปราศจากปทัสถาน (Normlessness)

สถานการณ์บางอย่างของสังคมอาจเกิดขึ้นใหม่ บางอย่างก็เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ซึ่งยากทีจะมีปทัสถานมาควบคุมได้ทั่วถึง เช่น สถานการณ์ทีเกิดขึ้นอย่างไม่คาดฝัน ดังตัวอย่างอุบัติเหตุทางรถไฟ ก็ยากทีจะมีปทัสถานมาควบคุมเพราะเหตุการณ์แบบนี้ไม่มีใครคิดว่าจะควบคุมมันได้หรือ สถานการณ์อุบัติเหตุทางรถยนต์ ก็เป็นพฤติกรรมทีไม่อาจควบคุมได้เนื่องจากปราศจากปทัสถานทางสังคม ประชาชนต่างระบายความรู้สึกโดยการแสดงออกอย่างเต็มที่ ในทางตรงกันข้าม กรณีทีปทัสถานอาจควบคุมพฤติกรรมบางอย่างได้ เช่น การเสียชีวิตของสมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนสนิท สถานการณ์ของมนุษย์ทีมีความคุ้นเคยกัน จะมีความรู้สึกผูกพันกันอยู่ันเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่ง และเป็นสิ่งทีทุกคนคาดหวังไว้ว่าจะต้องประสบไม่วันใดก็วันหนึ่ง ส่วนสถานการณ์อื่น ๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ "ความปราศจากปทัสถาน" ได้แก่ ความผูกพันปกติของประชาชนทีมีต่อโครงสร้างทาง

สังคมเสื่อมคลายลง การพักผ่อนในวันหยุดก็ ความเทศกาลบางอย่างก็ การพบปะพูดคุยกันใน
 สาธารณสถานก็ เป็นเพียงเงื่อนไขการประชุมชั่วคราวเท่านั้น

เมื่อใดก็ตามที่มีอุบัติเหตุ หรือเกิดการแตกแยกโดยการใช้จ่ายบังคับทางสังคมขึ้น
 กระสวนของพฤติกรรมจะถูกนำโดยพิธีสถาน ดังเหตุการณ์ในประเทศอังกฤษระหว่างสงครามโลก
 ครั้งที่ 2 เมื่อกรุงลอนดอนถูกโจมตีด้วยระเบิด ประชาชนต่างมีพฤติกรรมรวมหมู่ โดยต่างคนต่าง
 ก็วิ่งออกจากบ้านที่อยู่อาศัยแล้วหลบเข้าไปอยู่ในหลุมหลบภัย เพื่อป้องกันอันตรายอันอาจเกิดจากการ
 ถูกโจมตีตลอดทั้งคืนขณะที่การโจมตียังคงดำเนินอยู่ พิธีสถานทางสังคมต่าง ๆ จะกระจายออกไป
 ความไม่เป็นระเบียบแบบแผนบางอย่างเกี่ยวกับการแต่งกายเริ่มปรากฏขึ้น เช่น บางคนใส่เสื้อ
 คลุมชุดอาบน้ำ บางคนสวมรองเท้าแตะ บางคนเดินเท้าเปล่า มีแม้กระทั่งสวมหัวผม บางคนยังไม่
 หันจะเอาโรลล์ม้วนผมออกด้วยซ้ำ พฤติกรรมทั้งหลายนี้ไม่มีใครตำหนิใคร ต่างคนต่างรู้สึกมีอิสระ
 แต่ครั้งต่อมา หากคนกลุ่มเดิมนั้นต้องวิ่งเข้าหลุมหลบภัยหลุมเดิมนั้นอีก พวกเขาจะเริ่มกำหนดระเบียบ
 สำหรับหลุมหลบภัยขึ้น ทุกคนที่เข้ามาจะต้องปรับให้เข้ากับสถานการณ์ ในที่สุดทุกคนจะพบว่าแต่
 ละคนยินดีที่จะนำระเบียบทางสังคมเข้ามาผสมผสานกับชีวิตประจำวัน เพื่อทำให้เกิดโครงสร้าง
 ทางสังคมขึ้น

3.3 การทำลายกลไกที่ใช้ควบคุมทางสังคม (Breakdown in Mechanism of Social control)

การควบคุมทางสังคมเป็นหน้าที่ที่มีปรากฏทุกระบบสังคม เมื่อกลไกต่าง ๆ ของระบบ
 สังคมอ่อนตัว และทำท่าจะถูกทำลายลง ประชาชนอาจคอยความเชื่อถือในระบบสังคมและพยายาม
 ที่จะคิดแปลงแก้ไข หรือสร้างขึ้นมาใหม่ พฤติกรรมเช่นนี้เป็นลักษณะของกลุ่มที่รักษาความเข้มงวด
 (vigilante) ในกฎเกณฑ์ ซึ่งต่าง "ยึดกฎเกณฑ์ไว้ในมือ" ในเมื่อเกิดความรู้สึกที่ ความไม่
 ถูกต้องบางอย่างเป็นความไม่ถูกต้อง "ตามกฎเกณฑ์" ขึ้นมา

การทำลายกลไกการควบคุมทางสังคมนี้ อาจเกิดขึ้นเมื่อไรก็ได้ เนื่องจากสถาบัน
 ที่เป็นตัวแทนการควบคุมทางสังคมที่เป็นทางการ เช่น ตำรวจ และศาล ต่างไม่สามารถดำเนิน
 บทบาทของตนได้เพียงพอ หรืออาจจะเกิดขึ้นจากกลไกที่ใช้ควบคุมทางสังคมที่ไม่เป็นรูปแบบ ยัง

ไม่สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ เช่นการที่ชาวบ้านกลุ่มหนึ่งจัดให้มียามรักษาความปลอดภัยในท้องถิ่น แนนยามนั้นมีความบกพร่อง จนพ่อแม่ของเด็กเกิดความรู้สึกว่าคุณหลานของตนไม่มีความปลอดภัยเพียงพอ เป็นตัวอย่าง

3.4 ค่านิยมขัดกัน (Conflicting values)

การขัดแย้งกันค่านิยมและปทัสถานอาจถือว่าเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของพฤติกรรมรวมหมู่ ซึ่งการขัดแย้งกันเช่นนี้อาจเป็นผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางสังคมหรือเป็นผลจากการแนะนำให้รู้จักวัฒนธรรมต่างชาติ การอพยพเคลื่อนย้ายเข้าสู่เมืองของชาวชนบท การดำเนินชีวิตใหม่ ๆ และทัศนคติต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องยากที่จะทำให้วิถีชีวิตเข้ากันได้ระหว่างของเก่ากับของใหม่ ค่านิยมบางอย่าง เช่น ความจงรักภักดี ความอดทน ซึ่งเคยถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุดสำหรับชาวชนบท แต่สำหรับชาวเมืองแล้วดูไม่ค่อยจะสนใจกันเท่าใดนัก เนื่องจากคนเมืองต้องเผชิญกับการแข่งขันกันเพื่อความอยู่รอดของตน ตัวอย่างที่เห็นง่าย ๆ.-

- ก. กรณีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในบางสังคม โดยเฉพาะสังคมชนบท ทำให้เกิดความคิดเห็นขัดแย้งกันขึ้น ดังกรณีการนำไฟฟ้าสู่ชนบทของไทย ซึ่งมีทั้งคนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย
- ข. การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้ทำหน้าที่บางอย่างเช่น ข้าราชการ ตามทัศนคติเดิมมีความเห็นว่า ข้าราชการเป็นนายของประชาชน แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนใหม่เป็นข้าราชการคือผู้รับใช้ประชาชน

4. เงื่อนไขที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่

ตามที่เสนอของ Leonard Broom & Philip Selznick

Leonard Broom & Philip Selznick ได้กล่าวถึงเงื่อนไขที่ทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ไว้ 3 ประการด้วยกัน เงื่อนไขทั้ง 3 นั้น ถือว่าเป็นเงื่อนไขที่มีลักษณะปราศจากโครงสร้าง และขาดความมั่นคงแน่นอน เงื่อนไขดังกล่าวนี้คือ

4.1 ขาดแคลนหรือมีรูปแบบทางสังคมไม่แน่นอน (Absence or Weakness of Social Forms)

เงื่อนไขประเภทนี้ กล่าวถึงสภาพสังคมที่ไม่ได้กำหนดรูปแบบของพฤติกรรมที่สังคมจะพึงยอมรับ เพื่อนำไปปฏิบัติว่าควรจะทำอย่างไรจึงจะพอเหมาะพอสม หรือเป็นที่ยอมรับของสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้น ดังกรณีเกิดวิกฤตการณ์บางอย่างที่ทำให้สังคมเกิดความระส่ำระสาย ทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้น เช่น น้ำท่วมใหญ่ หรือเกิดเหตุพิภพภัย การปฏิวัติ หรือการถูกข้าศึกโจมตี เป็นต้น ซึ่งเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นโดยประชาชนไม่ได้เตรียมเนื้อเตรียมตัวไว้สำหรับแต่ละเหตุการณ์ ดังนั้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้น ประชาชนจึงเกิดความระส่ำระสายมักเกิดพฤติกรรมรวมหมู่รูปแบบต่าง ๆ ในสังคมเช่นนั้นได้ แม้ความแตกตื่น (panic) ก็ดี การสร้างข่าวลือ (rumor) ก็ดี ก็เป็นตัวอย่างทำให้สังคมเกิดความปั่นป่วนระส่ำระสายได้เช่นกัน

4.2 เมื่อเกิดปัญหาไม่กล้าตัดสินใจ (Ambiguous and open decision)

เป็นเงื่อนไขประการหนึ่งของประชาชนที่ได้วางแผนหรือวางโครงการไว้ล่วงหน้าเพื่อกำหนดทิศทางทางสังคมที่แน่นอน ดังนั้น เมื่อเกิดปัญหาแต่ละประเภทหรือแต่ละชนิดขึ้น การตัดสินใจจึงเป็นเรื่องจำเป็น และสำคัญมากเพราะจะเป็นการควบคุมประชาชนประการหนึ่ง เพื่อไม่ให้เกิดความระส่ำระสายเมื่อเผชิญกับปัญหา ดังนั้น การตัดสินใจ อาจเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นทันทีทันใดก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นว่าจะตัดสินใจอย่างไร

ในกรณีเช่นนี้จึงเห็นตัวอย่างจากกรณีการชุมนุมโดยปราศจากการควบคุมหรือปราศจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่จะเป็นผู้นำเพื่อชี้แนะหรือกำหนดทิศทางให้ผู้ชุมนุมจะขาดหลักยึด สมาชิก

ไม่อาจตัดสินใจได้ เนื่องจากทิศทางหรือเป้าหมายถูกปกปิด เพราะชาคนผู้นำหรือหัวหน้าที่จะเป็น
 ผู้ชี้แนะ โดยการกำหนดทิศทางที่แน่นอนได้ เพราะฉะนั้น ทักษะของBroom & Selznick
 ที่เห็นว่า เมื่อเกิดปัญหาแล้วไม่กล้าตัดสินใจ จึงเป็นวิธีการที่สร้างความระส่ำระสายแก่สมาชิก
 กลุ่มมีใช้น้อย ทั้งนี้เพราะแต่ละคนไม่รู้เป้าหมายที่กลุ่มกำหนดไว้ เมื่อเป็นเช่นนี้ ความสับสน
 จึงเกิดขึ้นกับสมาชิก แต่ละคนที่ไม่อาจตัดสินใจได้โดยเด็ดขาด อันเป็นเหตุให้เกิดความรังเร
 ระส่ำระสาย ระหว่างสมาชิกขึ้น

4.3 มีการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์และค่านิยม (Changed perspectives and values)

เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ได้อย่างหนึ่งเช่นกัน โดยเป็นเงื่อนไขของ
 พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงความเคยชินหรือทัศนคติบางอย่างที่เคยประพฤติปฏิบัติกันมาจนเกิดความ
 เคยชิน และยอมรับปฏิบัติกันมาจำเจ จนติดเป็นนิสัย ดังกรณีนวัตกรรมที่มีความเจริญเติบโต และ
 การขยายตัวด้านเทคโนโลยีในสาขาต่าง ๆ มีการเปลี่ยนวิถีชีวิตและเป้าหมายที่เคยปฏิบัติกันมา
 เช่น การให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางในมหาวิทยาลัยรามคำแหง จนถูก
 มองว่ามหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นแหล่งผลิตบัณฑิตแรงงาน เป็นต้น

เงื่อนไขต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เกิดกลุ่มขึ้นอย่างน้อย 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่เห็นด้วย และ
 กลุ่มที่คัดค้าน คือไม่เห็นด้วยเพราะขัดกับความรู้สึกเคยชินที่เคยปฏิบัติมา ดังนั้นเงื่อนไขต่าง ๆ
 จึงเป็นกรณีที่ทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ได้ทั้งสิ้น สุกแต่ว่าพฤติกรรมรวมหมู่นั้น ๆ จะมีความรุนแรง
 เพียงใดเท่านั้นเอง ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับตัวนำที่ทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้นมา (ดูรายละเอียดใน
 ประเสริฐ แยมกลิ่นพุ่ม. พฤติกรรมรวม. สภาวิจัยแห่งชาติ, 2519. หน้า 3-5 ประกอบ)

บทสรุป

1. ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นเงื่อนไขก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ ตามทัศนะของนักวิชาการต่าง ๆ นั้นมีมากมาย โดยแต่ละท่านต่างมีข้อคิดเห็นไปต่าง ๆ นานา ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ต่างล้วนก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ได้ทั้งสิ้น

2. ปทัสถานทางสังคมหรือปทัสถานทางวัฒนธรรม จัดว่าเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางพฤติกรรมที่ทุกสังคมต่างยอมรับมาใช้ควบคุมพฤติกรรมทางสังคมของตนให้มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความเป็น "เอกภาวะ" ในรูปของชนบทร่วมเนียบประเพณี ศาสนา วัฒนธรรม อันหนึ่งอันเดียวกัน อันถือเป็นปทัสถานที่ใช้ควบคุมสังคม

3. Niel J. Smelser ซึ่งถือว่าเป็นบิดาแห่งการศึกษา พฤติกรรมรวมหมู่ ได้กล่าวถึงเงื่อนไขต่าง ๆ 6 ประการด้วยกัน โดยย่ำถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้น และยังเป็นทฤษฎีค่านิยมเพิ่มของ smelser คือ โครงสร้างที่เป็นแรงจูงใจ โครงสร้างที่เป็นแรงกดดัน ความเชื่อที่ระบาคในหมู่ชน ปัจจัยที่ทำให้เข้าปฏิบัติการ การลงมือปฏิบัติการ และการควบคุมทางสังคม ซึ่งแต่ละอย่างแต่ละประเภทสามารถก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ได้

4. David Popenoe เป็นอีกผู้หนึ่งที่กำหนดเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้น โดยมีความเห็นแปลกแยกออกไป ดังนั้น Popenoe จึงกำหนดปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ คือ การสูญเสียทางสังคม การปราศจากปทัสถานทางสังคม การทำลายกลไกที่ใช้ควบคุมสังคมและค่านิยมชักกัน ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ต่างล้วนก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้นมาได้

5. Leonard Broom & Philip Selznick ซึ่งได้ร่วมกันเขียนหนังสือเกี่ยวกับพฤติกรรมรวมหมู่ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ 3 ประการคือ สังคมชากรูปแบบที่แน่นอน เมื่อเกิดปัญหาที่ไม่กล้าคัดค้านใจ และมีการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์และค่านิยม

คำศัพท์ที่ควรรู้

การสูญเสียทางสังคม (Social deprivation)

- เป็นภาวะการข้อย่างหนึ่ง โดยการอยู่อย่างโดดเดี่ยวของคนที่มีความคับข้องใจจากเหตุการณ์อันเป็นผลจากปัญหาต่าง ๆ ทางสังคม เช่น ความยากจน อาชญากรรม เป็นต้น ซึ่งภาวะการณ์เหล่านี้อาจนำไปสู่การแสวงหาทางออกจากภาวะขัดแย้งของประชาชนแต่ละคน ในรูปของฝูงชน (crowd) บ้าง ฝูงชน วุ่นวาย (mob) บ้าง เป็นต้น (บ.ว.)

การควบคุมทางสังคม (Operation of Social Control)

- กระบวนการที่บรรดาสมาชิกของกลุ่มต่างสนับสนุนพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ตามปรารถนาและยังสามารถยับยั้งรูปแบบต่าง ๆ อันไม่พึงปรารถนา (ประสงค์) อีกด้วย (Metta Spencer, 1979, p.610)

การทำลายกลไกที่ใช้ควบคุมทางสังคม (Breakdown in Mechanism of Social Control)

- เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมประการหนึ่งในเมื่อกลไกต่าง ๆ ของระบบสังคม ผ่อนคลายหรือเสียระบบ และทำให้จะถูกทำลายลง ประชาชนอาจคลายความเชื่อถือในระบบสังคม โดยละเลยการปฏิบัติตามกลไกที่มีอยู่เดิมและอาจสร้างเกณฑ์เพื่อใช้เป็นเงื่อนไขขึ้นมาใหม่อีกก็ได้ ปรากฏการณ์ลักษณะนี้อาจเกิดขึ้นเมื่อไรก็ได้ ในเมื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต่อกฎเกณฑ์ไม่ดำเนินการตามกลไกเหล่านั้น (บ.ว.)

การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์และค่านิยม (Changed perspectives and values)

- เป็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยมคตินและค่านิยมของสังคมอย่างหนึ่งซึ่งผลจากการนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมพฤติกรรมที่เคยประพฤติปฏิบัติสืบกันมา อันผิดไปจากความเคยชินที่ได้เคยพบเห็น เช่น สังคมของคนวัยรุ่นในปัจจุัน การให้การศึกษอย่างกว้างขวางอันมีลักษณะการศึกษาเพื่อชีวิต เป็นต้น อาจทำให้ถูกมองไปในลักษณะอันผิดคณงาน เป็นต้น (บ.ว.)

การลงมือปฏิบัติการ (mobilization for action)

- เป็นสภาพของฝูงชนที่รวมตัวกัน มีจรรยาภาพทางสังคมโดยการกระทำหรือลงมือเพื่อปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่ง (บ.ว.)

เกิดขึ้นชั่วคราวซ้ำคราว, เกิดขึ้นเฉพาะกิจ, เหตุการณ์เฉพาะกิจ (episodic)

- เป็นการเกิดขึ้นในบางครั้งบางโอกาส มากกว่าจะเกิดขึ้นตามปกติหรือเป็นประจำ (Horton & Hunt, p. 373)

ขาดแคลนหรือมีรูปแบบทางสังคมไม่แน่นอน (absence or weakness of social forms)

- เนื่องจากสังคมไม่ได้กำหนดหรือวางรูปแบบทางสังคมที่แน่นอนไว้ ทำให้สมาชิกไม่อาจแสดงออกทางพฤติกรรมอันเหมาะสมกับสภาพสังคมนั้น ๆ ได้ อันทำให้เกิดความระส่ำระสายขึ้น (บ.ว.)

เข้าร่วมเหตุการณ์, อยู่ในเหตุการณ์ (Precipitating incident)

- เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้น (Stewart, p. 572)

ความเชื่อที่ระบาคในฝูงชน (Generalized belief)

- ความเชื่อที่ยึดถือกันมาอย่างกว้างขวางในสังคมหรือกลุ่มสังคมอื่น ๆ (Stewart, p. 568)

ค่านิยมขัดกัน (Conflicting Values)

- ค่านิยมที่ขัดกันกับเป้าหมายตรงกันข้าม (Bernard Phillips, 1979, p. 510)

การขัดแย้งค่านิยม (Value Conflict)

- ความไม่ตกลงกัน (ขัดแย้ง) ขึ้นพื้นฐานระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในด้านเป้าหมายนโยบาย และค่านิยม (Hess & others, p. 605)

ความปราศจากพิธีสถาน (Normlessness)

- สภาพสังคมที่อยู่ภายใต้เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดฝันหรือวางแผนไว้ล่วงหน้า เป็นเหตุทำให้ไม่อาจนำพิธีสถานมาใช้ควบคุมสังคมได้ (บ.ว.)

โครงสร้างที่เป็นแรงกดดัน (Structural Strain)

- ความเครียด ซึ่งบ่งถึงว่า เมื่อส่วนต่าง ๆ ของระบบสังคม ไม่ปฏิบัติการหรือไม่ค่อยปฏิบัติการ โดยความเหมาะสมหรือไหลงรอยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้กับส่วนต่าง ๆ อื่น ๆ (Stewart, 1978, p. 575) มักปรากฏในสังคมที่สมาชิกมีทัศนคติทางวัฒนธรรมและจารีตต่างกัน (Brown, 1966, p. 729)

โครงสร้างที่เป็นแรงเสริม - แรงจูงใจ (Structural Conduciveness)

- โครงสร้างทางสังคมที่มีส่วนช่วยสนับสนุนหรือต่อต้านพฤติกรรมรวมหมู่ ส่วนใหญ่มักปรากฏในสังคมสมัยใหม่ สังคมอุตสาหกรรมหรือสังคมเมืองหลวงมากกว่าสังคมชนบทที่มีความเคร่งครัดในชนบทประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมที่มีความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของสมาชิก (Brown, 1966, p.729)
- เป็นทฤษฎีหนึ่งในทฤษฎีเพิ่มค่านิยมของ Neil J. Smelser
- เป็นเงื่อนไขหนึ่งของพฤติกรรมรวมหมู่

จลาจลภาพ (mobilization)

- ในเรื่องพฤติกรรมรวมหมู่ การโฆษณาชวนเชื่อจะมีประสิทธิภาพท้องถิ่นอยู่กับบรรดานักกิจกรรมที่สามารถโน้มน้าวจิตใจ อันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป และต้องมีความพยายามที่จะให้ได้รับการสนับสนุนจากชุมชน (Stewart, p.571)

จิตรวมหมู่ (Collective mind)

- ยอดรวมอันเกิดจากปฏิภิกิริยาของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป เมื่อเผชิญปรากฏการณ์หรือวิกฤตการณ์ ปฏิภิกิริยานี้ จะเป็นไปตามเหตุผลหรือไม่ก็ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, น. 69) ส่วนใหญ่มักเป็นผลที่เกิดจากการแพร่ติดต่อทางสังคม (Social Contagion) อันทำให้เกิดสภาวะรวมหมู่ (collectivity) ขึ้น

ปัจจัยที่ทำให้เข้าร่วมปฏิบัติการด้วย (Precipitating factor)

- ปรากฏการณ์ทางสังคมรูปแบบหนึ่ง เมื่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมเป็นปัจจัยที่เราให้เกิดอารมณ์ขึ้นมาในหมู่ชน อันเป็นเหตุทำให้หมู่ชนนั้นเข้าร่วมปฏิบัติการกับเหตุการณ์นั้น ๆ ได้ (บ.ว.)

การประเมินผล

1. จงอธิบายคำต่อไปนี้มาพอได้ความ
 - 1.1 ปทัสถานทางวัฒนธรรม (Cultural norms)
 - 1.2 พฤติกรรมที่แสดงออกโดยปราศจากกฎเกณฑ์กติกา
 - 1.3 เงื่อนไข (condition)
 - 1.4 โครงสร้างที่เป็นแรงจูงใจ (Structural conduciveness)
 - 1.5 ปัจจัยที่ทำให้เข้าปฏิบัติการ (Precipitating factors)
 - 1.6 การสูญเสียทางสังคม (Deprivation)
 - 1.7 ความปราศจากปทัสถาน (Normlessness)
 - 1.8 การทำลายกลไกที่ควบคุมสังคม (Breakdown in Mechanism of Social Control)
 - 1.9 เมื่อเกิดปัญหาไม่กล้าตัดสินใจ (Ambiguous and open decision)
 - 1.10 ขาดแคลนหรือมีรูปแบบทางสังคมไม่แน่นอน (Absence or Weakness of Social Forms)
2. ท่านรู้จักบุคคลต่อไปนี้เพียงใด อธิบายพอเข้าใจ
 - 2.1 David Popenoe
 - 2.2 Elbert W. Stewart
 - 2.3 Jim Jones
 - 2.4 Metta Spencer
 - 2.5 ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง
3. คำว่า "เงื่อนไข" คืออะไร ท่านมีความเข้าใจเรื่องเงื่อนไขเพียงใด อธิบาย
4. คำว่า "Vat" ของ Smelser ได้แก่อะไร มีเท่าไร จงอธิบายโดยละเอียด
5. คำว่า "การประทุรวมหมู่" คืออะไร มีความสำคัญอย่างไร อธิบาย
6. กระบวนการทางสังคม (Social Process) และขบวนการทางสังคม (Social Movement) หมายถึงอะไร มีความสำคัญเพียงใด จงชี้แจง
7. เงื่อนไขที่ว่า "โครงสร้างที่เป็นแรงกดดัน" นั้น ท่านเข้าใจอย่างไร จงอธิบาย

8. จงกล่าวถึง ปุ่งชนุ่นววยจากรกรณีนุ่มทองแทนทาลิม ที่จ้งหวัดภูเก็ด เมื่อนปี 2528 ว่า มีความเป็นมาอย่งไร ในกรณีนี้อ่านเป็นผู้รับนิคชอบในเหตุการณีนี้อีกชั้นเช่นนั้น ท่าน จะมวีวิธีการระงับเหตุการณีนี้อันนั้นไค้อย่งไร จงอธิบายตามลำดับ
 9. เหตุการณ่พฤษภาทมิฬหรือพฤษภาวิโยค เกิดจากสาเหตุไค ในฐานะที่ท่านเป็นนักศีกษา ท่านจะมีวิธีการระงับเหตุการณ่ดังกล่าวไค้อย่งไร ขอมติ
 10. เจื่อนไซอ์ที่ว่า "มกีการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์และค่านิยม - Changed perspectives and Values" ท่านเข้าใจอย่งไร ในกรณีนี้อันนี้เกี่ยวข้องกับช่องว่างระหว่างวัย (Generation gap) หรือไม เพราะเหตุไค
-